

Blandmissbruk

Publicerad 12.12.2005

Människor och djur har i alla tider hittat preparat i naturen som har uppiggande eller avslappnande effekt, framkallar intensiva lustkänslor och kanske också påverkar medvetandet. En del sådana ämnen, som kaffe och alkohol, har vår kultur accepterat som tillåtna njutningsmedel.

Oavsett om medlen varit lagliga eller olagliga har vissa människor börjat använda dem på ett skadligt sätt. Missbruksbeteende har en tendens att bli kroniskt och förvärras ofta. Psykoaktiva ämnen som används kontinuerligt under en längre tid förändrar nervsystemet. Typiskt för förändringarna är ett missbruk som växer i omfattning. Såväl de ämnesspecifika företeelserna som det allmänna beroendet växer. Vid kroniskt blandmissbruk är det vanligt att missbrukaren går över från ett medel till ett annat, och det tvångsmässiga beteende som man tillägnat sig tidigare aktiveras även av det nya medlet.

Blandmissbruk förekommer vid så gott som alla typer av drogmissbruk. En majoritet av storkonsumenterna av alkohol är rökare och överdrivet koffeinbruk är inte heller ovanligt. När alkoholproblemen förvärras växer behovet av lugnande och sömngivande medel. Snart börjar man använda överdoser av lugnande mediciner på grund av att alkoholen och de lugnande medlen har likartade farmakologiska effekter och ger korstolerans. I värsta fall utvecklas missbruket av läkemedel till ett gravt läkemedelsberoende. Det är till och med mycket vanligt med livshotande doser, ofta i kombination med alkohol. Försöken att minska på läkemedelsbruket eller sluta tvärt kan leda till oväntade abstinensattacker med åtföljande medvetlöshet och kramper eller andra allvarliga symtom.

Läkare på jour- eller privatmottagningar känner väl till den här besvärliga patientkategorin som tigger om mediciner. Det relativt utbredda behovet av "medicinering" utanför vården har resulterat i gatuhandel med mediciner, och det är en kommers som både narkotika- och alkoholmissbrukare ofta utnyttjar. Deras förmåga att kontrollera bruket av lugnande medel är emellertid ofta svag. Olycksfall med förgiftningar som i värsta fall leder till döden har ökat oroväckande de senaste decennierna i grupper som helt eller nästan helt stannar utanför vården.

Ökat narkotikamissbruk har också försett de finländska alkohol- och läkemedelsmissbrukarna med alla andra psykoaktiva medel. Användningen av cannabis, amfetamin och opiater har ökat även bland alkohol- och läkemedelsmissbrukarna.

Särskilt opiatmissbrukare råkar snabbt ut för blandmissbruk när de utvecklat ett tvångsmässigt behov av opiater. Blandmissbruket börjar då missbrukaren inte får tag på opiater. De byts då ut mot stimulantia, bensodiazepiner, cannabis eller alkohol. Speciellt i Finland tycks blandmissbruk vara den dominerande typen av narkotikaproblem.

Internationellt anses narkotikaproblem av blandmissbrukstyp vara den allra den svåraste formen. Dödligheten till följd av överdoser är större i den här gruppen än i gruppen "rena" missbrukare. Avgiftningen är oftast svårare eftersom flera typer av beroenden ska beaktas. Det är också svårare att få blandmissbrukare än rena opiatmissbrukare att gå med på substitutionsbehandling, även om det inte är omöjligt. Narkomaner med blandmissbruk är i allmänhet mer socialt utslagna än andra narkomaner. Hos dem förekommer svåra psykiska störningar i större utsträckning än hos andra.

Typiskt för blandmissbrukare är alltså komplicerade psykiska problem, social marginalisering och vid långvarigt missbruk även dålig fysisk hälsa. Spridning av infektionssjukdomar till följd av intravenöst missbruk, bakterieinfektioner och andra infektioner är liksom tuberkulosens nya frammarsch företeelser som medfört större utslagning hos blandmissbrukarna. Också i Finland börjar man se tecken på en sådan utveckling.

Antti Holopainen

överläkare

Järvenpää socialsjukhus

link

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/droger-lakemedel-och-ovriga-beroenden/blandmissbruk>